

Sygn. akt I UK 171/16

POSTANOWIENIE

Dnia 23 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania M. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.
o ustalenie właściwego ustawodawstwa,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 23 lutego 2017 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 1 grudnia 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 1 grudnia 2015 r. oddalił apelację ubezpieczonego M. K. od wyroku Sądu Okręgowego w G. Ośrodka Zamiejscowego w R. z dnia 4 czerwca 2014 r. oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. z dnia 7 stycznia 2014 r. stwierdzającej, że do ubezpieczonego z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej zastosowanie ma ustawodawstwo polskie od dnia 1 sierpnia 2012 r.

Sądy *meriti* ustaliły, że ubezpieczony nie wykazał wykonywania pracy najemnej na terenie Słowacji na podstawie umowy o pracę zawartej z firmą A. s.r.o., a czynnikiem decydującym o stwierdzeniu braku podstaw do ustalenia jako właściwego słowackiego ustawodawstwa, był brak akceptacji dla takiego ustalenia przez słowacką instytucję ubezpieczeniową, Socialnú Poistovňu. Z uzyskanych od

strony słowackiej informacji wynikało, że firma A. s.r.o. należy do tzw. firm skrzynkowych i na terenie Republiki Słowacji nie dochodzi do realnego wykonywania pracy przez jej pracowników. Wobec powyższego Zakład Ubezpieczeń Społecznych pismem z dnia 21 października 2013 r. poinformował ubezpieczonego o tymczasowym ustaleniu dla niego jako właściwego ustawodawstwa polskiego, poczynając od dnia 1 sierpnia 2012 r., informując o tym także słowacką instytucję ubezpieczeniową. W związku z tym, że w ciągu dwóch miesięcy instytucja słowacka nie zgłosiła zastrzeżeń do tak ustalonego ustawodawstwa, zaskarżoną decyzją organ rentowy prawidłowo stwierdził, że wobec ubezpieczonego M. K. właściwe jest ustawodawstwo polskie.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiódł ubezpieczony M. K., zaskarżając go w całości i wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy w trybie art. 398¹⁵ k.p.c. do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, o przyznanie kosztów postępowania, a także o rozpoznanie skargi kasacyjnej na rozprawie oraz o zwrócenie się w trybie art. 267 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z pytaniem prejudycjalnym w zakresie wykładni rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.EU.L. 200 z dnia 7 czerwca 2004, s. 1; dalej rozporządzenie podstawowe), a w szczególności jego art. 13 ust. 3.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego - art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego przez jego błędną wykładnię, tj. zrównanie „wykonywania pracy najemnej” z „objęciem ubezpieczeniami społecznymi” i uzależnieniem zastosowania art. 13 ust. 3 tego rozporządzenia od przedłożenia dokumentu potwierdzającego objęcie ubezpieczeniem społecznym, podczas gdy rozporządzenie mówi jedynie o „wykonywaniu pracy najemnej”, a nie „podleganiu ubezpieczeniom społecznym”, a ponadto kwestia ustalenia ustawodawstwa właściwego w przypadku wykonywania pracy najemnej i pracy na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich jest pierwotna w stosunku do kwestii podlegania ubezpieczeniom społecznym w jednym z Państw Członkowskich i je warunkuje, a co z tym się wiąże, aby instytucja

właściwa wydała dokument potwierdzający objęcie ubezpieczeniem społecznym, w pierwszej kolejności musi nastąpić ustalenie ustawodawstwa właściwego.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący umotywował potrzebą wykładni art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego, ponieważ istnieje „wątpliwość co do tego, czy konieczność ustalenia ustawodawstwa właściwego jest w momencie normalnego wykonywania pracy najemnej i pracy na własny rachunek, czy też dopiero w momencie objęcia osoby ubezpieczeniem społecznym z tytułu wykonywania pracy najemnej oraz ubezpieczeniem społecznym z tytułu pracy na własny rachunek. Rozporządzenie mówi bowiem wprost o „wykonywaniu pracy”, podczas gdy organ rentowy oraz sąd żądają potwierdzenia objęcia ubezpieczeniem społecznym w drugim Państwie Członkowskim, aby ustalić ustawodawstwo właśnie tego Państwa”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., tj. na twierdzeniu o istnieniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob.: postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365; z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351). Oczywiście jest, że budzący wątpliwości interpretacyjne przepis musi mieć

zastosowanie w sprawie, a jego wykładnia – mieć znaczenie dla jej rozstrzygnięcia. Przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego jest jednak sam przepis, a nie rozstrzygnięcie konkretnego sporu. Stąd też wspomniane wątpliwości interpretacyjne powinny być na tyle poważne, by ich wyjaśnienie nie sprowadzało się do prostej wykładni przepisów (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2015 r., II PK 27/15, LEX nr 201952 i z dnia 5 kwietnia 2016 r., II UK 229/14, niepublikowane). W tym wyraża się publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej. Celem realizowanym w wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej jest bowiem ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni przepisów prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój jurysprudencji i prawa pozytywnego, a nie korekta orzeczeń wydawanych przez sady powszechne (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147). Zatem rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkładka 2003 Nr 13, poz. 5; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575). Ponadto nie można uznać, że w sprawie zachodzi potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii prawnej prezentowanej przez skarżącego, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, LEX nr 523522 oraz z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5).

Zdaniem skarżącego użyte w rozporządzeniu podstawowym zwroty „wykonywanie pracy najemnej” oraz „wykonywanie pracy na własny rachunek”, nie wskazują w sposób kategoriyczny, czy art. 13 ust. 3 tego rozporządzenia ma zastosowanie już w przypadku rozpoczęcia pracy, czy dopiero w przypadku objęcia osoby ubezpieczeniem społecznym.

Tak przedstawiona potrzeba wykładni art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego jest pozorna, gdyż wątpliwości co do wykładni tego przepisu mogą być rozstrzygnięte w drodze zwykłej wykładni. Z treści art. 13 ust. 3 rozporządzenia

podstawowego wynika, że osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną. Wyłączona jest tym samym możliwość ustalenia prawa właściwego dla tego stosunku prawnego w inny sposób niż wskazany w cytowanym przepisie. „Wykonywanie pracy” najemnej określające tytuł ubezpieczenia społecznego rozumiane jest i tłumaczone według prawa miejscowego. Określenie ustawodawstwa właściwego wskazującego na instytucję miejsca świadczenia pracy najemnej wyłącza ocenę przez instytucję miejsca zamieszkania, czy stosunek prawny będący podstawą objęcia ubezpieczeniem społecznym w kraju świadczenia pracy, jest ważny według prawa miejsca zamieszkania ubezpieczonego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, OSNP 2014 nr 3, poz. 47). Procedura dotycząca stosowania art. 13 rozporządzenia podstawowego została określona w art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego nr (Dz. U. UE z dnia 30 października 2009 r., Nr L 284/1 ze zm., dalej jako rozporządzenie wykonawcze). Według art. 16 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania. Wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego. Takie wstępne określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy. Instytucja ta informuje wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca, o swoim tymczasowym określeniu (art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego).

Z treści powołanych przepisów jednoznacznie wynika, że ustalenie ustawodawstwa właściwego następuje w oparciu o informację osoby ubezpieczonej o podjęciu pracy najemnej na terenie innego państwa członkowskiego niż wykonywanie pracy na własny rachunek, która to informacja jest podstawą do

wstępnego i tymczasowego ustalenia dla niej ustawodawstwa właściwego, stosownie do zasad kolizyjnych ustalonych w art. 13 rozporządzenia podstawowego. To normalne wykonywanie pracy najemnej, przy jednoczesnym normalnym wykonywaniu pracy na własny rachunek w różnych państwach członkowskich jest kluczową przesłanką dla zastosowania unijnego przepisu prawa materialnego, tj. art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego. Powyższy fakt stanowi też zasadniczą przesłankę z art. 16 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 15 kwietnia 2015 r., III AUa 590/14, LEX nr 1771343). Zatem to faktyczne wykonywanie pracy najemnej na terenie innego państwa członkowskiego jest przesłanką do ustalenia właściwego ustawodawstwa w rozumieniu powołanych rozporządzeń. Stąd powzięta przez skarżącego „wątpliwość” co do wykładni art. 13 ust. 3 w istocie nie występuje, ponieważ można ją wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów, a skarżący nie wykazał, co wynika z niepodważonych skargi kasacyjną poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych, by pracę najemną na terenie innego państwa członkowskiego wykonywał.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).